

3. Oxford Dictionaries Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.oxforddictionaries.com>

4. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://sum.in.ua/>.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Н. С. Рибалка

ДЕНОТАТИВНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПОВІСТІ ДЖОНА ФАУЛЗА «THE EBONY TOWER»

В. Є. Біляєва

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Переклад – один із найважливіших шляхів взаємодії національних культур, дієвий спосіб міжкультурної комунікації. Мета будь-якого перекладу – донести зміст до читача, який не володіє мовою оригіналу, і ближче ознайомити його з відповідним текстом. Перекласти – означає точно і повно висловити засобами однієї мови те, що вже зафіксовано засобами іншої мови у нерозривній єдності змісту та форми.

О. О. Селіванова розглядає трансформації, як перетворення, модифікації форми, чи форми та змісту, з метою збереження комунікативного впливу на адресатів текстів оригіналу та перекладу [1, 456]. Вірне розуміння художнього тексту залежить від знання культури народу, мовою якого створювався літературний твір, тому важливим моментом під час перекладу є передача культурної інформації – «сукупності маркованих знань і уявлень носіїв певної етнічної культури» [2, 298].

Метою нашої статті є аналіз денотативного аспекту лексичних трансформацій на матеріалі українського перекладу повісті Джона Фаулза “*The Ebony Tower*” («Вежа із Чорного Дерева»). Актуальність дослідження полягає у докладному, комплексному вивченні перекладацьких трансформацій та виявлення основних розбіжностей у застосуванні лексичних одиниць англійської та української мов в українському перекладі.

Дослідження показало, що у тексті-перекладі найчастіше зустрічаються денотативні трансформації, а саме кореферентні заміни, до яких вдавалися перекладачі (Віктор Ружицький та Дмитро Стельмах). Koreферентний ряд у текстах оригіналу та перекладу представлений найчастіше позначеннями особи, персонажа різними властивими йому найменуваннями.

Ці явища кореферентних замін демонструються у наступних прикладах:

*David arrived at Coëtminais the afternoon after the one he had landed at Cherbourg and driven down to Avranches, where he had spent the intervening **Tuesday night**.* – Девід приїхав у Котміне в середу пополудні. **Вчора** о цій самій порі він зійшов на берег у Шербурі, а надвечір був уже в Авранші, де й заночував.

У перекладі ми бачимо заміну словосполучення «*Tuesday night*» на прислівник часу «*вчора*», що є доцільним із урахуванням збереження змісту речення та можливості заміни словосполуки іншим словом задля уточнення.

He took at once to the quiet landscapes, orcharded and harvested, precise and pollarded, self-concentrated, exhaling a spent fertility. – **Девідові** одразу припали до серця спокійні краєвиди – старанно доглянуті фруктові сади і поля, що задумливо стояли під тягарем щедрого врожаю.

Тут ми бачимо приклад заміни особового займенника «*he*» на ім'я «*Девід*», яке властиве даному персонажу. Подібна трансформація може використовуватися задля більшої інформативності.

He felt momentarily discomfited; as long as the old devil hadn't forgotten his coming completely. – На якусь мить він роззубився. А може, **старий шкарбун** взагалі забув про їхню домовленість?

Заміна «*old devil*» на словосполучку «*старий шкарбун*» може вважатися доцільною, адже в даному прикладі характеризується вік і зовнішність персонажа, яка зберегла свій зміст у перекладі, хоч ми й бачимо зміну форми.

He glanced round, but could not see it. – Девід озернувся, але серед густої зелені дерев **птаха** не було видно.

Це чудовий приклад не лише кореферентної заміни особового займенника «*it*» на іменник «*птаха*» задля більшої інформативності, але й приклад зміни гендера по правилам української мови. Якщо в англійській мові птах мав би ознаки середнього роду, то в українській мові з'являються ознаки чоловічого роду, що припустимо при перекладі.

In fact it had more the appearance of a once substantial farm... Насправді ж ця будова скоріше нагадувала будинок заможного фермера.

Заміна «*it*» на «*ця будова*» є подібним прикладом, до вище зазначеного, але наразі змінився гендер середнього роду на жіночий.

But as if to confirm that the sign was not to be taken lightly, he found the gate padlocked on the inner side. – Ніби на підтвердження того, що **попередженням** не слід легковажити, на воротах з внутрішнього боку висів замок.

Заміна англійського іменника «*the sign*» на схожий іменник української мови, а саме «*попередження*», може вважатися доцільною, адже характеристика слова не змінилася.

Отже, на основі вище зазначеного аналізу можна зробити висновок про те, що перекладачі повісті «*The Ebony Tower*» («*Вежа із Чорного Дерева*») нерідко вдавалися до денотативних перетворень (кореферентних заміни). «Перекладач може використати будь-яку номінацію за умови її доцільності в певному контексті. Тим самим змінюється форма та зміст, незмінним залишається лише референт», – зауважує О. О. Селіванова [1, 462]. Із цього випливає, що переклад був доцільним і виконаним правильно, адже, не зважаючи на зміну як форма, так і зміст, референти тексту були збережені.

Список використаних джерел:

1. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.;
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.

Науковий керівник: старший викладач І. І. Могілей

ДЕНОТАТИВНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У РОСІЙСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ПАНАСА МИРНОГО «ПОВІЯ»

І. С. Волошин

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

У російському перекладі роману Панаса Мирного «Повія», виконаного Оленою Єгоровою, трапляється значна кількість перекладацьких трансформацій на лексичному рівні.